

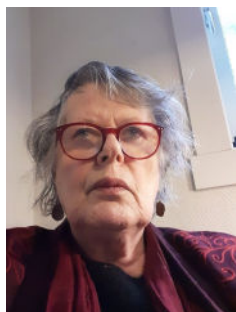

ORD OM MANGT

Kunnskapsformidling som litterær sjanger?

Mars 25, 2025

Last ned som PDF

Christine Rosenqvist

crosenqv@me.com

Som lærer (spes.ped), i sin tid, så jeg det som min hovedoppgave å vekke engasjement og nysgjerrighet hos mine elever. De tilhørte en gruppe som så altfor lenge hadde opplevd nettopp disse kvaliteter som en hemsko i deres utvikling. Ettersom de allerede var oppgitt av kunnskapssamfunnet, hadde vi ikke noe eksamenskrav hengende over oss, og kunne stort sett jobbe med emner vi (eller jeg, da) fant utfordrende. For oss var «mønsterplanene» kun til inspirasjon.

Å få forståelse for at det var spørsmålene de stilte som var meritterende, heller en svarene de kom med, var en bøyg. I noen tilfeller tror jeg at jeg ble forstått, men sjelden av mine kolleger. Det dreit jeg i. Jeg så at jeg gjorde en god jobb. Jeg fikk tilbakemeldinger fra mine elever og hadde tilstrekkelig med selvtillit til at jeg kunne ture frem som jeg fant for godt. Inntil den dagen kom da alt brast for meg, men det er en annen historie.

Noen naturlover og begrensninger finnes det jo; – for å kunne stille et spørsmål må man vite NOE. Noe må ha vekket denne nysgjerrigheten. Spørderen må vite såpass mye om en ting at hen blir trigget til å spørre videre. Og det var her jeg kunne bistå som kunnskapsformidler. Her fikk kunnskapsformidlingen plass i mine undervisningsplaner. Kunnskap er nyttig i den grad den leder til videre spørsmål. Kunnskap uten undring er ufruktbar.

Kilde: Adobe Stock/ samiramay

Med økt kunnskap vokser mengden av ting som kan vekke nysgjerrigheten. Allerede etablert kunnskap er som en øy i et hav av ting verdt å vite mere om. Jo større øya er, jo lengre, mer variert, og rikere blir kysten mot det ukjente havet og man får mer å undres over.

Derfor er det så viktig med forlokkende kunnskapsformidling. Allikevel ser vi så ofte kunnskapsformidling preget av tørr, innskrumpet, vitenskapelig svada, uten litterære ambisjoner.

I år hadde det seg slik at jeg hadde kjøpt en bok til en av mine svigerdøtre til jul; – «Bloddråpetall» av Ingrid Storholmen. Jeg hadde ikke fått lest den selv før julaften, så stor var min tilfredshet da en annen av mine svigerdøtre ga meg den samme boken!

«Bloddråpetall» bygger på HUNT; – Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag. HUNT er vel verdens største helseundersøkelse og den har gitt stoff til et utall av avhandlinger og forskningsprosjekter. Boken «Bloddråpetall» gir liv til statistikken. Forfatteren evner å skildre de enkeltpersoner og skjebner som bokstavelig nærer jorda der denne gigantiske helseundersøkelsen vokser fram. Anbefales!

Mens jeg leste Bloddråpetall, kom jeg stadig tilbake til et sjangerbegrep jeg har savnet: «sakpoesi». Det er ikke mitt ord. Jeg har lest det et sted, og jeg fant det kvikt da jeg googlet; – «Sakpoesi» dukket opp sammen med Espen Stuelands bok om Eilert Sundt: «EILERT SUNDT-TILSTANDEN.»

Raskt ble denne bestilt, og levert i min postkasse. Dette er også en bok om forskning og statistikk. Vel en grunnbok for den som ønsker å vite mer om den slags, vil jeg tro. Jeg kunne trengt den da jeg leste sosiologi på 70-tallet, men det visste jeg ikke da. Stueland makter å skildre en øm og besjelet forsker som graver og spør om viktige saker som fattigdom, matlaging, drukkenskap og renslighet og slikt, og gjennom sitt virke bidrar til å endre samfunnets syn på betydningen av borgeres medvirkning når saker av viktighet skal drøftes.

Han (Stueland) skildrer hvordan Sundts forskning vekker uro i samfunnet, og hvordan synet på folkemassens oppsamlede visdom fikk en forkjemper. Sundt som litterær foregangsman bli også framhevet, og det er denne framhevelsen som spesielt vekker min begeistring.

«i Henrik Wergelands Skrifter i udvalg, utgitt rett før århundreskiftet rydder Carl Nærup plass for å kunngjøre at vor litteratur har blott én folkeskribent som kan sidestilles med Wergeland: Eilert Sundt»

Når f.eks. Lars Poverud, eller Esben Jar sender inn sine tekster til Dialog, er det sakpoesi de presenterer. Etter hva jeg har sett, er Dialog dét bladet som evner å behandle kildene med respekt. Jeg vil bare nevne det, slik at du som leser kan få en idé om hvilken verdifull kilde til kunnskap, og nysgjerrighet, som befinner seg blant den store massen som går under fellesbetegnelsen «folk flest».

Jeg ville bare nevne to bøker som har betydd noe for meg i årets første dager. Omtale av disse bøkene finner du her, om din nysgjerrighet ble vekket.

<https://aschehoug.no/bloddrapetall>

<https://oktober.no/eilert-sundt-tilstanden>